

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování.

„Kdo Mne následuje, nebloudí ve tmách,
praví Pán.“ Tom. Kemp. I. 1.

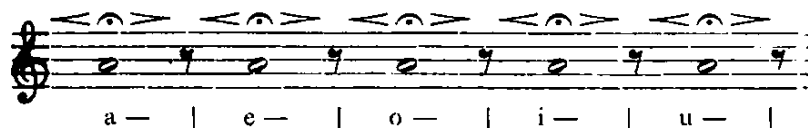
Koktavost a její léčení.

Pro školu a dům píše absolvent léčebného kursu vídeňského *J. M. Kadlčák*.

(Pokračování.)

5. cvičení.

Opakovací cvičení. 1. Společné vyslovování samohlásek, a sice na daný pokyn se hluboce, bez mezer a přestávek vdechne, pak 3—4 sekundy dech se zatají a tělo v úplném klidu setrvává, načež vysloví se naznačená samohláska — zpravidla se začíná *a* — na počátku mírně, bez prudkého nárazu náhlého a ukvapeného vydechování trhavého volně a plynně, hlas pozvolna zesilující se a pak zase znenáhla zmírňující, což znázorniti lze takto:

u 7 anebo | učiní se krátká přestávka, nesmí se však mezi tím dýchat. Jediné vdechnutí musí totiž vystačiti na vyslovení všech samohlásek v tomto cvičení seřaděných. Tímto způsobem procvičíme všechny sestavy samohlásek, tak že celé cvičení má takovéto uspořádání:

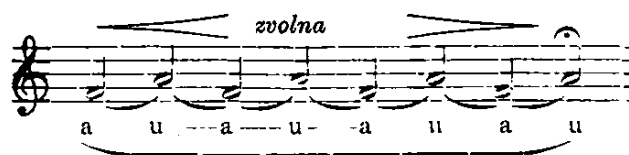
a— | e— | o— | i— | u— | y—.
 e— | i— | u— | a— | o— | y—.
 i— | a— | e— | o— | y— | u—.
 o— | u— | i— | a— | e— | y—.
 u— | i— | o— | e— | y— | a—.
 a— | o— | u— | i— | e— | y—.
 e— | a— | i— | o— | y— | u—.
 i— | e— | a— | u— | o— | y—.

Kde má býti přestávka, ukazovátkem se naznačí šípovitým trhnutím do výše.

Cvičení pokračovací. Nyní se začnou dvě samohlásky spojovat bez přestávek, a sice pro každé jednotlivé vdechnutí se určí 4 zdvojené samohlásky takto :

a—u—*a—u*—*a—u*—*a—u*—*a—u*—*a—u*

Anebo notovým písmem :

Celé pak cvičení vypadá takto :

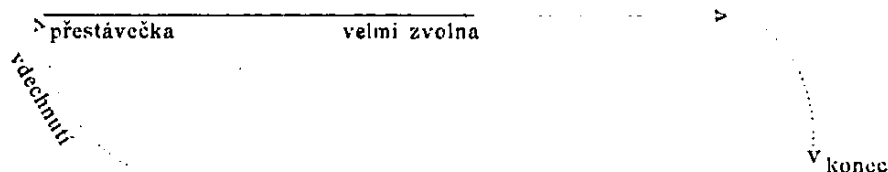
1. a—u—*a—u*—*a—u*—*a—u*—*a—u* 2.
3. e—o—*e—o*—*e—o*—*e—o*—*e—o* 4.
5. i—u—*i—u*—*i—u*—*i—u*—*i—u* 6.
7. e—u—*e—u*—*e—u*—*e—u*—*e—u* 8.
9. i—o—*i—o*—*i—o*—*i—o*—*i—o* 10.

Čteme-li skupiny samohlásek od levé k pravé straně a naopak, máme deset cvičení soustavných, jež se střídavě probírají společně, t. j. všichni cvičenci a pak jednotliví samostatně tak, aby každý všechna cvičení probral společně i jednotlivě. Pro cvičení s jednotlivci se pak vybírají hlavně ona cvičení, jež dotýčný vyslovuje méně dokonale.

Po této přípravě přikročíme k vyslovování různých samohlásek spojených, při čemž se hlas již na způsob zpěvu moduluje. Cvičení toto jest zajisté z nejdůležitějších, učitel napřed sám bezvadně 2—3krát ukáže, t. j. sám vzorně předřikává, přesně znázorňuje správné postavení mluvidel. První samohláska počíná vždy mírným hlasem, kterýž se pozvolna zesiluje až ke středu, kterýž naznačujeme všude znaménkem $\wedge$, načež hlas opět pozvolna slábne, až ku konci zaniká. Hláska střední a poslední se prodlužuje tak, aby veškerá zásoba vzduchu z plic vyřinula se, všechn dech se upotřebil. Cvičení toto zní asi takto :

Ukazovátkem se dává při tom znamení v tento způsob :

U každé hlásky se přesně dbá správného postavení mluvidel a cvičitel stále bedlivě přihlíží k cvičencům, aby řádně konali cvičení, žádné odchylky anebo nepravdivosti nesmí přehlédnout a netrpí ledabylostí nejmenší. Toto

i následující pak cvičení se koná společně a pak jednotlivě. Kdykoliv však cvičitel pozoruje vadu, ihned sám vzorně cvičení předřikává. Doma cvičí vyslovování samohlásek jednotlivých.

6. cvičení.

1. Opakování cvičení v dýchání, při němž se přísně kontroluje správné postavení mluvidel a pravidelnost vdechu i výdechu.

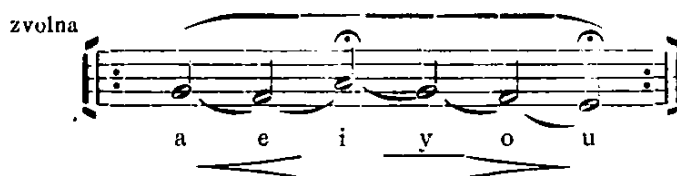
Potom následuje cvičba ve vyslovování jednotlivých samohlásek, při němž se doba vyslovování pozvolna prodlužuje a kontroluje správné sestavení úst při každé jednotlivé samohlásce.

Načež následují gymnastické cviky úst a mluvidel na známých již cvičeních :

1. a—e 2.
3. a—i 4.
5. a—o 6.
7. a—u 8.
9. e—o 10.
11. e—u 12.
13. i—o 14.
15. i—u 16.

Každé zdvojení čtyřikrát po sobě bez přerušení dechu, tak jak naznačeno v předcházejícím cvičení. Aby se práce usnadnila a čtení bylo stejnoměrnější, doporučuje se napsati hlavní cvičení na tabuli, anebo ještě lépe na zvláštní tabulky z černého plátna tabulového. Čtení z cvičebnic na tomto stupni příliš rozptyluje pozornost a též znesnadňuje kontrolu, zdaž přesně zachovávají pravidla správné výslovnosti.

Celá doba cvičební se věnuje důkladnému procvičení následujících 24. cvičení, jichž hudební znázornění je toto :

Veškeré cvičivo lze shrnouti v tento obrazec :

	13.	14.	15.	16.	17.	18.	
1.	a—e—i	^	y—o—u				7.
2.	e—i—a—u—y—o						8.
3.	i—a—e—o—u—y						9.
	(< >)						
4.	u—o—y—e—a—i						10.
5.	o—y—u—a—i—e						11.
6.	y—u a ^ i—e—a						12.
	19.	20.	21.	22.	23.	24.	

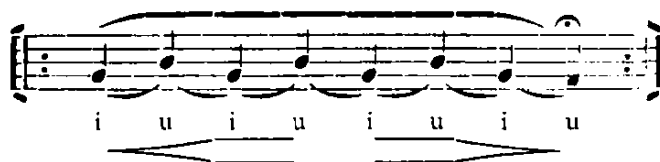
Čteme-li každý řádek v pravo i v levo, dolů i vzhůru, obdržíme 24 cvičení, jež se čtou zpívavým hlasem tak, jako bychom něco vykládali.

Po hromadné cvičbě opět následují cvičení jednotlivců, při čemž se přihlíží, aby nejvíce bylo cvičeno to, co způsobuje největší obtíže. Nedostatky a vady, sem tam ještě se jevící, důsledně odstraňujeme vzorným předříkáváním a pobídkami povzbuzujícími. Nikdy však nesmí cvičitel vytýkat vadu přímo, na příklad: „už zase máte ústa zavřená“ a pod. Všechna náprava se děje nepřímou, aby cvičenec ani netušil, že chybuje neustále a že vadu chceme stálým opakováním správného pronášení cvičiva zcela odstraniti. Sebe menší úspěch se pochválí, čímž se dodá odvahy a chuti k práci další.

Za domácí cvičení uložíme cvičbu ve vyslovování jednotlivých samohlásek (1. část 5. cvičení) a pak zdvojování samohlásek (2. část 5. cvičení.)

7. cvičení.

Jak obyčejně počne opakováním cvičení dýchadel, pak se vyslovují samohlásky, při čemž snažíme se dosáhnout pro každou alespoň 15 sekund, na to se opakuje zdvojování samohlásek, při čemž se hlas moduluje, tedy asi takto :

(1. část cvičení 6.)

Na to se opakuje oněch 24 úkolů druhé části 6. cvičení, všechno velmi zvolna a jasným zvučným hlasem.

Potom se cvičí jako nový úkol vyslovování samohlásek s mezerami hlasovými, ale bez mezer dechových, tak že každý z následujících úkolů se vyslovuje za jedno vdechnutí. Napřed na dané znamení vdechne a pak celý úkol vyslovuje aniž se vdechnutí opakuje, při čemž ruka a ukazovátko v obloucích se pohybují. Cvičení tato znázorňuje tento obrazec :

Mezery naznačujeme mírným úhozem ukazovátkem ve vzduch v okamžiku, kdy vyslovení hlásky má se zakončiti.

Po každém zvuku se rty navrátí do polohy normální, jaké mají před mluvením, t. j. po každé samohlásce rty uzavíráme na okamžik a pak hbitě znovu je sestrojíme pro správné vyslovení hlásky následující.

Úkol sestaviti lze ve 24 cvičeních následovně :

	13.	14.	15.	16.	17.	18.	
1.	a—	e—	i—	y—	o—	u—	7.
2.	e—	i—	a—	u—	y—	o—	8.
3.	i—	a—	e—	o—	u—	z—	9.
4.	u—	o—	y—	e—	a—	i—	10.
5.	o—	y—	u—	a—	i—	e—	11.
6.	y—	u—	o—	i—	e—	a—	12.
	19.	20.	21.	22.	23.	24.	

Po cvičbě hromadné zase následuje cvičba jednotlivců.

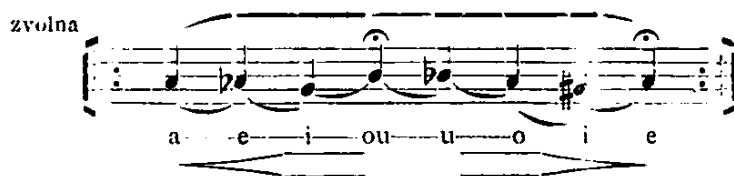
Cvičení se pak zakončí povšechným opakováním dosavadních úkolů, při čemž se přihlíží hlavně k pravidelnému dýchání a výdržům. Každá hláska průměrně se vyslovuje v době 12—15 minut.

Za domácí cvičení uloží se vyslovovati jednotlivé samohlásky. Cvičení čtvrt hodinové. Celkem denně třeba cvičit 4 hodiny.

8. cvičení.

1. Cvičení opakovací. Vdechování, vyslovování samohlásek v době 15—17 sekund a opakování ostatních úkolů dosud probraných, zvláště se cvičí druhá část úkolu předcházejícího cvičení.

2. Úkol nový. Cvičitel ukáže, kterak spojením *o* a *u* v jeden zvuk tvoříme dvouhlásku *ou*. Cvičení se konají tak, jako byly cvičeny samohlásky, načež se opakují úkoly již procvičené a ku každému se přidá *ou*. Obdržíme tudíž jako hlavní úkol cvičení následující:

se všemi proměnami 2. části 5. cvičení sestavené nyní takto:

a—e—i—ou^u—o—i—e
 e—i—a—o^e—o—u—ou
 i—a—e—ou^e—o—e—u
 o—i—u— a^ou—i—o—e
 u—e—a— ou^o— a—e—u
 e—i— a— u^i—u—ou—e
 i—o—u—ou^a—e—o—a
 o—e— a— i^u—ou—e—o
 u—i—o— e^ou— a—i—e

9. cvičení.

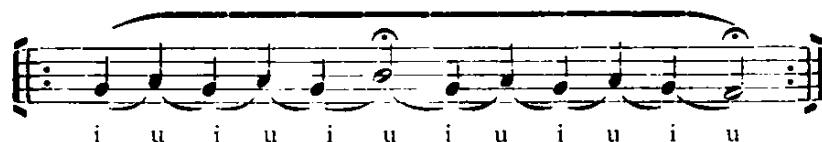
Obsahuje povšechné opakování cvičiva dosavadního se zvláštním zřetelem k těm samohláskám, jež jednotlivci obtížně vyslovují. Tímto cvičením zakončen I. díl nápravné cvičby v oboru samohlásek.

10. cvičení.

Započíná jak obyčejně cvičbou výdržů. Každá samohláska se vyslovuje při jediném vdechnutí jak nejdéle možno. Snad jednotlivci docílí již trvání až 20 sekund. Pak se opakují hlavní cvičení, jako:

a—i + i—a + o—e + e—o + i—u + u—i + ou—y + y—ou.

Dále se opakuje: a— | e— | atd. A sice cvičí se opět společně ve sboru. Opakovací cvičení ukončíme gymnastikou mluvidel, k níž se výtečně hodí cvičení:

Celý úkol se vysloví bez oddechu, tedy při jediném vdechnutí a řádně se ukazovátkem taktuje, aby se vyslovování dělo zvolna. Anebo se cvičí

a ostatní seskupení podle I. části 6. cvičení.

Nyní se přikročí k druhé části cvičby nápravné, k vyslovování souhlásek. V úvodu cvičitel poučí, jak se *m* tvoří, připomene, že ústa nesmí býti křečovitě sevřena, nýbrž rty že mírně přichýlíme a pak souhlásku velmi lehounce vyslovujeme, dbajíce, aby prudkým úderem rtů nepovstaly pazvuky samohláskové, čímž stává se souhláska nejasnou, neurčitou a řeč nezřetelnou.

Příklad opět předchází. Cvičitel několikrát ukáže vzorně, jak se souhláska *m* k samohlásce připojuje, načež teprve sborem pronášejí cvičenci úkol nový, k samohláskám přes míru prodlužovaným přidávajíce kratinké, mírné *m*. Nový úkol naznačujeme takto:

tedy: á.....M | é.....M | í.....M | u.....M | o.....M | y.....M | ou.....M.

Když cvičení obstojně probráno, ukáže učitel, kterak správně vyslovujeme *b* rychle rty odchylující po krátkém nárazu, načež způsobem před tím naznačeným cvičí se úkol:

á B | é B | í B | u B | o B | y B | ou B.

Aby se urychlilo a usnadnilo cvičení, naučí se žáci pro všechna příští cvičení tento pořad hlásek:

a, e, i, u, o, y, ou.

Ku konci cvičby přehlédnou se zápisníky, připomene se, že mají svědomitě příkaz mlčení zachovávatí a cvičení domácí zrcadélkem kontrolovat.

Za domácí úkol se uloží cvičba samohlásek způsobem probraným bez souhlásek.

K otázce uměleckého výchovu.

Uvažuje *Jos. Vencour.*

Ztraceného dobra, ať hmotného či duševního nejvíce si vážíme, o něm nejvíce uvažujeme, po něm nejvíce toužíme. Platí to též o dobách a národech. V dobách rozpuku, rašení, největšího vývoje a rozkvětu uchvacuje nás život čínorodý, zdatný, doby skleslosti a úpadku naplněny jsou úvahami, touhou a voláním po ztracených silách, schopnostech a dobrech, touhou po vzkříšení a omlazení tvůrčích sil a ideí.

Jsme svědky nového takového volání v našem povolání. Výchov pojímá se opět hlouběji a šířeji. Po mravnostní stránce výchovu přichází se k stránce estetické. Toť ukazatelem neklamným, že mravnost i vkus poklesl; nepravím, že by byl úpadek zachvátil všechny vrstvy národa, ale tvrdím, že rovnováha a harmonie mezi rozumovou bystrostí, citovou jemností a mravní silou a opravdovostí je porušena. Částečnou vinu nese tu i vládnoucí systém vychovavací, o jehož zlepšení zejména se strany uvědomělého učitelstva se usiluje. Vítáme usilování toto, ať pochází z kteréhokoliv tábora. Ježto opravnými snahami proniknutí jsou i zástupci vyšších úřadů, lze očekávati, že opravní snahy ponесou ovoce.

Nové objevy, vynálezy, rozkvět věd empirických přivodily nadeceňování vědomostí. Ve školách závoděno takřka v tom, aby se vypěstili vševědové, předkládáno tolik poznatkové látky, že nemohla býti zažita. Proti tomuto didaktickému materialismu záhy bylo bojováno. K tomu přistupuje fakt, že rozvoj lidové kultury přerušen byl přivalem západní kultury; národové, světy se sblížili, nové myšlenky, instituce, řády, nové umění podmaňují si celý svět. Nelze postavití hráz proti této vlně, jež se přelévá po civilisovaném světě až do dálného orientu a nebylo by to též s prospěchem. Ale nahlíží se nyní všude, že uniformující moci tohoto proudu příliš jsme se poddávali, že v tomto novém závodění zachovati lze národní, osobitý ráz ve mnohých oborech duševní práce, že pokrokovost s lidovými zděděnými schopnostmi, dobrými náklonostmi a cnostmi, ano i zděděnými dobry a plody práce duševní (s náboženstvím, mravností, uměním) dobře lze smířiti. — Bohužel poznáváme to trochu pozdě, kdy již příboj západnictví zanesl rmutem a kalem lány tisícileté kultury naší lidové, když v širokých vrstvách lidových mizí mnohá stará schopnost a cnost. Ovšem tento náhlý převrat, revoluce — nikoli evoluce — nemohly způsobiti nic jiného. Pochopujeme tudíž chvályhodnou snahu, aby v lidu vzkříšeny byly opět smysl pro společenskou cnost, smysl pro umění, krásu. V řadu pěstitelů a rozsívatelů nové setby jsme voláni i my učitelé.

Uvažujme v čestném a krásném úkolu: o pěstování smyslu pro umění. Otázka tato potřebuje vytríbení názvů. Dovolím si poobjasniti stanovisko, s kterého ji pojímám.

1. Úkol a podstata umění. Umění podporuje život ve vši jeho mnohotvárnosti, rozšiřuje, zjasňuje, vyvýšuje a zhodnocuje život. Život jest reagování, assimilace a očiňování se na venek a jeví se v různých vztazích k přírodě a fysickému okolí, vztazích společenských a vztazích k prameni všeho bytí, k Tvůrci a Pánu všehomíra, zdroji všeho života. Od života vegetativního postupujeme k smyslovému (animálnímu) a konečně k vyššímu, duchovému (psychickému). Život lidský se projevuje ve společenském soužití a v touze a snažení připodobniti se k ideálu lidství k Boho-člověku, Kristu, v ustavičném sebezdokonalování. Vzněcující silou, živlem: vzduchem,

teplem i vláhou života jest láska. (Bůh, jenž láska jest, praví o sobě: „Já jsem vzkříšení a život.“) Návist — sobectví — jsou negace života — smrt.

Vztahy naše k přírodě, bližním i k Bohu prozářeny budtež paprsky sympatie, lásky. Ony osvětlí a ozřejmí mnohé stránky přírody, lidstva i Nejvyššího, jež střízlivému duchu zůstávají utajeny, zatemněny. Sympatií, láskou vniká genius, prorok v tato tajemství, a láska jest opět ona tvůrčí síla, jež jej pudí, vede a posilňuje, ztělesňuje-li své postřehy, vise, pravdy v plod umění. Tím činí i nás účastny, abychom se kochali rozhojňným pozorováním života intensivnějším nazíráním a poznáváním děl Božích s různých hledisek: harmonie, ladnosti, spořádanosti, vzájemného souvztahu zákonnosti, hlubším nahlédnutím do tůní ducha lidského, poznáváním duše lidské v širém sboru její působnosti, jejích hybných sil, jichž nepostřehujeme v složitých pochodech duševních, vymykajících se pokusům. Genius strhaje, povznáší nás k sobě, že odvrhnuvše břímě starostí i lopot, zalétáme do říše krásy, ideálů, snů, ekstase a vzrušení; na luzích této čarovné říše potkávají se král i žebrák. Umění je pro všechny a tím je mocným činitelem sociálním.

Sympatické poznávání jest výhradou geniů, umělců, proroků, reformátorů; velice se liší od suchého konstatování jevů a faktů. Genius — umělec — je v nejintimnějším styku s vnějším naň působícím, poznává celou svou úsoubou, prolne, oživí, oduševní vše dechem své vnitřní bytosti. Podává tudíž ve svých plodech i část sebe, tvoří, připodobňuje tak svá činění ke konům Stvořitelovým, má účast na Jeho tvůrčí moci. — Nepřetržité konání, činnost jest život — náš i veškerý život na zemi i ve všemíru jest činnost závislá; absolutní, nezávislý, svrchovaný kon — totě Bůh, dárce života — a Bůh Láska jest.

Každé dílo, do kterého vkládáme část celého svého „já“, (nejen důmysl, ale i vyšší hnutí) jest dílo umělecké. Největší a nejdokonalejší umělecké dílo jest dílo rukou Božích, nevyčerpatelná to studnice podnětů a zdrojů uměleckého tvoření. Všechnu lahodu a líbeznost, půvab a spanilost, krásu, velevu, vznešenost a důstojnost čerpali a čerpají umělci z odlesku (obrazu) krásy Božské — z přírody. Barevnou tříšť paprsků těžko jest zachytiti štětcem tak, aby podán byl celý dojem vzoru: lehkost (jemný nádech), vzdušnost, průzračnost, živost, sytost a čistota, vše v nejjemnějších nuancích. Nepřebraný poklad tvarů od filigránských rozmanitých dírkonožců, viditelných jen ozbrojenému oku až k tělu lidskému forem nejušlechtilejších, kde vládne rozmanitost, souměrnost, úměrnost i účelnost, od měnivého obláčku, s nímž si vánek zahrává, neustále jej formuje, až k hrdému, na pohled beztvárnému útesu skalnímu, jenž věky vzdoruje příboji vln mořských; nekonečná rozmanitost pohybů něžných i bouřných, klidných i prudkých, jarých i rozvážných, od laškovného kolébání vážky a motýle, elegantního, sebevědomého, majestátního postoje lva až nejjemnějším záchvěvům tváře lidské, v níž obráží se něha a touha, bol i radost a jiné hnutí a vášně, to vše poskytne výtvarným umělcům vždy hojně podnětů k tvorbě. Jásavé hlasy tvorstva, tajemný šepot hvozdů, mohutná symfonie vln mořských, burácení orkánu — malebné horské ledovce, intimní zátiší horské, otevřený kraj, tajuplná poušť, širý oceán se svými tajemstvími, nekonečná dálova všehomíru s dálnými světy, všechny tyto nálady přírodní dle tvárnosti a osvětlení se měnící; ale především člověk se svými tužbami, snahami a pracemi poskytne slovesnému a hudebnímu umění vždy hojnost látky a povznětů.

Umělec, má smysl pro tato tajemství, chápe přírodu jako živou, oduševňuje ji. Jeho oko není pouhou fotografickou deskou, jeho ucho ne-

zechycuje pouhé zvuky jako blána fonografu, jeho ústroj hmatový není pouhým voskem, do kterého se vtiskují i nejjemnější formy, onť pojímá jemnými smysly jevy a duši vniká v tajemství ukrytá za těmito jevy, v tajemství života a tato tajemství skutečně jestvují, ne-li jinde, jistě v duši lidské. Přístroje předčí naše čidla, co se citlivosti týká, i paprsky nejvzdálenějších mlhovin účinkují na desku fotografickou, ale ruku umělce nepředčí žádný stroj. Jemné rytiny, miniatury, skulptury, smalty, práce orientalců, vyšívky a j. nedají se ani co do technické stránky nahraditi pracemi strojovými, jako nenahradí automat hru virtuose a fotografie obraz. Jestliže stroj nenahradí ruku se stránky dovednosti, tím méně může vložit do díla ducha temperament, život. I prosté, primitivní práce lidového umění tvarů méně přesných jsou oproti strojovým tovarům plny poesie, života, způsobují účin dekorativní. V každém tepu kladivem, rýze a řezu dlátem, tahu štetcem, v každém stehu utajena je energie životní, vzbuzená sympatickými a vyššími emocemi, ne-li jinými, tedy aspoň radostí ze zdaru díla a nadějí na uznání. V srdci lidském — po mnohých a mnohých zklamáních — vždy znovu pučí kvítka naděje. I v dílech uměleckých, zplozených v bolu a zármutku, zachvívá se touha a důvěra v lepší budoucnost, bol a zármutek, než vleje se ve formu estétickou, pozbývá prudkosti (nervové rozrušenosti), zjasňuje se, zjemňuje, přeměňuje ve vyšší hnutí, estétisuje se. Tím, že umělec za lidstvo cítí, přenáší jaksi své trudy na lidstvo, promitá je u sebe, éterisuje, osobní, sevšeobecňuje, tělesné zduševňuje, stává se tak pánem a vládcem svých stavů. Umělec takto učí nás, abychom nepodléhali svízelným životním, abychom neuvázli v úzkém „já“. „Sursum corda!“ Viz bratry, lidstvo a povznes se k ideálům, k Pánu!

Pravé umění učí nás chápati přírodu, zmírňuje strážně životní, vlévá sympatii k lidstvu a lásku k ideálům a k Bohu. Jedině díla umělecká jsou hlasateli pravd životních, pravd, jichž zmocňují se duše čisté, svaté, povýšené nad všednost, ale pokorné, pravd vnuknutých. Pravdy tyto jsou zjevitelný nám smrtelníkům jen v krásném rouchu poesie a jiných obojů umění. Pravda, krása, dobro jsou pevně spjaty — trojice v jednotě. Jsou obsahem našeho života, jenom jimi docílujeme pravé blaženosti, spočinutí v nejvyšší Pravdě, Kráse a Dobru — Bohu. Umění, hlásajíc pravdu, krásu, dobro, z h o d n o c u j e ž i v o t.

P ů d a u m ě n í. Umění a život jsou u vzájemném souvztahu. Umění okrašluje život, ale roste samo z potřeb životních (míry životní) a daří se při jistých podmínkách životních (materiálních) a při správném pojmání života a náležitě životosprávě. Cíl života pojímám a život svůj spravuji dle toho, jaký mám názor o životě, a poněvadž ohromná většina lidstva vyznává jakési náboženství a názor životní je s náboženstvím úzce spjat, můžeme říci, že cíl životní i životospráva závisí na náboženství. Tím umění, jež jest květem života a náboženství, jež jest básí — základem života, jsou v úzkém styku. Náboženství chová v sobě dva prvky: prvek, jenž určuje myšlení a jednání naše vůči bližním — prvek socialní — a prvek, jenž ustanoví poměr náš k Bohu, pobádá nás k hlubšímu a jasnějšímu poznávání bytosti Božské, poznávání ne tak spekulací jako čistým a pokorným srdcem, oddaností, učí nás, abychom ve všech dobách šťastných i krutých žijou vírou, pevnou důvěrou a vroucí láskou k Němu zachovávali, všechny své práce a konání Jemu libé a bližním prospěšné, slasti a strasti, celý život Jemu obětovali, jako květ po rosné krůpěji po Jeho milosti toužili, jako kvítka k slunci k Němu vždy směřovali, duchem svým v sladká tajemství se ponořovali, v lůnu Jeho spočinutí hledali. — Tento vztah k Bohu nazveme prvkem zbožnosti a ježto vede k mystice prvkem mystickým, též

nadpřirozeným, oproti přirozenému, socialnímu. Z nadpřirozeného prvku náboženského vyplynula všechna bohocť, kult a všechna vyšší umění. Již bohocť: posvátné zpěvy, modlitby, obřady svou formou je posvátným uměním. Nadšení náboženské vytvořilo velkolepá díla umění středověkého: velebné katedrály, obrazy plné jasu, barvy, něhy, oduševněnosti, podávající důkaz o věřící, čisté duši umělcově, posvátné náčiní, nádoby a jiné výrobky průmyslu uměleckého vždy budou buditi obdiv a dávatí svědectví o tom, s jakou zálibou v „temném“ středověku se umění pěstilo a jakého rozkvětu dosáhlo. Bez nadšení, lásky není umění. Z nadšení náboženského zrodila se a rodí veledíla. Z hlubokého citu náboženského vyplývá i láska k národu, lidstvu, láska ke všemu ušlechtilému, krásnému, dobrému; cit tento vylučuje každou nízkost, sprostotu. Nadšení náboženské není nepřitelem umění profanného, světského, onoť jen je chrání nízkosti, rafinovanosti požitkářské smyslnosti. Z lásky, nadšení pro Boha, vlast, lidstvo a ideály prýští všeliké umění. Vyschne-li pramen nadšení, vadne a chabne tvůrčí síla: technika a forma třeba zůstává, mnohdy i bují, ale síla a duch prchá, vyvětrává, až zbývá maska bezduchá. Co podporuje, rozněcuje nadšení, podporuje i umění. Jen duch věřící v životní cíl, ideály — Boha jest schopen nadšení. Propadl-li pochybovačnosti, skepsi, nevěře, vypráhla duše jeho a pak jest nemožno, aby z ní vykličily láska a radost života, láska k národu, k lidstvu, Bohu, dobru — radost z krásy a dobra, a tím povzněty k umělecké tvorbě. Pochybovač nemiluje, neboť nevěřil-li, nemá cíle, předmětu lásky, srdce jeho přeplněno jest sarkasmem, výsměchem; pochybovač netvoří, ale niče a hubě výsměchem svým víru v to, co bylo posvátným lidu, úctu a vážnost k řádům, vymoženostem a plodům předků, hubí zároveň i lásku a sílu k životu, zápal a nadšení pro jistý životní cíl, pro ideály lidstva.

Přiznáváme, že lid odložil mnohé, co život okrašlovalo, činilo jej snitelnějším, v pracích, starostech a lopotách jej těšilo, že na mnohých místech ztratil smysl pro ušlechtilost, krásu, ztratil schopnost zpřijemnití si i při skrovných prostředcích život. vzdalujeme se více a více od přirozeného způsobu života, života klidného, ale jarého, zdravého a mrháme vzácnou energii životní, dílem požitkářstvím. Odvrzme požitkářství a matka země nás všecky uživí i nebude třeba zápasiti o skývu chleba. Podobně hlásá, napomíná a přesvědčuje John Ruskin — apoštol krásy, horlitel pro zušlechtění života. Marno však jeho volání, mocný světa pán, industrialismus (s nímž ruku v ruce kráčí těžba), uchvacuje plody země, vyssává síly její, vykořisťuje poklady v útrobách jejích ukryté, neohlížeje se na budoucnost, na potomstvo. Ba nemá ani soucitu s velikým počtem žijících, bere jim od úst živiny, místo obilin pěstuje průmyslové rostliny, vše zhltná a vrhá na trh spoustu výrobků, výrobků méně potřebných k zachování, zušlechtění a zpřijemnění života, ale více k ukájení tělesných požitků. (Kolik půdy potřebí na pěstění plodin, ze kterých vyrábí se nápoje líhové!) Nadbytečnou výrobou podobných věcí — zejména lihovin — láká, nabádá se lid k požitkářství a to na újmu dostatečné výživy. Všimějte si, jak se vyživuje chudý dělnický lid, co snídá, obědvá . . . užasnete a spláčete! Užasnete nad tím, jak může tělesné ústrojí nedostatečně vyživované, alkoholem drážděné a otravované vydržeti ještě tu práci, kde se bere životní energie v těle, jemuž se nedostává chleba, protože větší díl výdělku padne na alkohol, — a spláčete nad budoucností, nad potomstvím. Národ prosáklý alkoholismem oddává se rozkoším smyslným, náruživostem, neřestem, v nichž ohluší se jemnější struny duše lidské. Mládež, která za zdravých poměrů je plna života, jarosti, nadšení, jest u alkoholiků degenerována, nervová střediska vyšší činnosti psychické, zejména vyšších hnutí ideových, jsou ochablá (u alkoholiků i svědomí je ohlušeno) a střediska nižší činnosti animální

jsou ustavičně předrážděna (ganglie?). Zvíře je z řetězu puštěno, drážděno, duše je poutána — poměr se zvrací. Jak může se tu mysl oddávati oněm jemným, ale trvalým dojmům, jemným záchvěvům, postihovati nejjemnější nuance dojmové, jemné nálady, stavy, vzrušují-li ji jen silné dráždivé dojmy (cirky římské za císařů). A přec jen tyto jemné stavy jsou prvky a základy estetického citění. Jen národ zdravý, jarý, tělesně i duševně nadaný jest esteticky vzdělavatelný. Zmrhá-li síly a šťavy tělesné, pozbývá i duševních mohutností, degeneruje, hyne.

Námítka, že mnozí velcí umělci oddáni byli pití lihovin, nemá tu platnosti a místa. Stálým duševním napnutím ochabnou nervy jeho, i požívá umělec, aby se vzpružil, dráždidel, nejprve snad zřídka, později hustěji, až se mu stanou potřebou. Nadání, talent, zdědil od předků zdravých, přirozeně žijících. — Příliv obyvatelstva krajů rolnických osvěžuje, omlazuje obyvatelstvo měst a středisk průmyslových. Ale jak bude, až venkov rolnický propadne za příkladem měst a průmyslových středisk požívavosti, odkud se bude omlazovati potomstvo? A o budoucnost, o potomstvo se nám jedná! Proto všechen důmysl obracujme k tomu, abychom přivedli lidstvo k přirozenému způsobu života.

Návrat k starým řádům a způsobům života jest nemožný, nebyl by též trvalý: nač by byly nové objevy, vynálezy, lidstvo se jich nezřekne. Nový velký cíl záleží v tom, aby člověk u výrobě nebyl vázán na určitá místa, aby se předešlo nezdravému shlukování velikých mass lidí v krajích příznivých průmyslu a odlidňování venkova, aby se předešlo přílišnému mechanisování výroby, při níž je člověk kolečkem stroje, a přílišné velkovýrobě předmětů lidstvu škodných a předmětů umělecky bezcenných, aby nadaní lidé sami podniky zakládali, výrobky po stránce technické i umělecké zlepšovali a všechen šmejď z trhu vypuzovali. Zkrátka bychom mohli říci, že nutna decentralisace výroby.

Energie sil přírodních je ohromné množství na každém místě. Genius, kterému se podaří energii slunce, větru, vody, elektřiny ovzduší v jakémkoliv způsobu podrobiti službě lidstva, obnoví tvářnost země, hyzděné nyní nesčetnými otravovatelkami vzduchu, vod továrnami, obnoví i přirozený způsob života, tím že umožní zakládání menších podniků a živností. Podniky nebudou vyžadovati tak velikých kapitálů, nýbrž více osobní dovednosti a energie (účinnosti). Výrobky budou soutěžiti především vnitřní hodnotou, dokonalým technickým a uměleckým provedením. Nová forma hospodářství podrží výhody industrialismu: podnikavost — svobodu, omezí monopolisování výroby kapitálem, nezřízenou soutěž a zavede opět přirozený způsob života.

Z uvedeného je zřejmo, že má-li umění býti nejen s úspěchem pěstěno, ale i státi se potřebou lidu, musí mu býti připravena půda. S vnějšího — objektivního stanoviska nutno usilovati o to, aby lid nemusil v těžké lopotě zápasiti o skývu chleba, aby měl s dostatek prostředků životních, aby přirozeně žil, varoval se požitkářství, především lihovin. Horlivě se pracuje v poslední době na vykořenění, potlačení nejen moru kořalečnického, nýbrž vystupuje se i proti pití jiných lihových nápojů. U nás, v Rakousku se všechno podobné ponechává osobní soukromé iniciativě. Zástupci národů ztravují síly a moří čas politickými boji vinou ovšem zpupné menšiny a nerozhodné vlády, které jsou celkem tyto boje vhod; vláda uvaluje jen nové daně na lihoviny, čímž se zdražují, ale spotřeba jich se nezmenšuje. Zákonodárcům zemským nepopřává se jednak dosti času, jednak v mnohých zemích všechen um a starost obracejí na vyléčení zemských financí a tudíž povolení přírážky pивní a z jiných lihovin je jim též vhod. Zájem zisku

hmotný a zájem ideální se křižují a té ironie! — učitel, jenž má se řaditi k prvním zápasníkům za zlepšení společenského žití, má býti odměňován z výnosu těchto daní. Ne zdanění, ale náhrada za výčepy (útulny, čítárny), náhrada za lihoviny (zlcinění mineralních vod — ovoce — jiných pochutin nedráždivých) měly by tu spíše úspěch.

S tímto bude souhlasiti každý; ale druhý požadavek bude různě vykládán a narazí i na odpor. Ku zdaru a rozšíření umění potřebí i příznivých podmínek vnitřních, subjektivních, jak svrchu doloženo, totiž: určitý názor o životě, víru v jistý cíl člověka a lidstva. Dějiny dosvědčují, že národ se vyvíjí a prospívá, pokud zachovává tuto víru a klesá s úpadkem této víry. Goethovi jeví se dějiny jako „boj víry s nevěrou“ a Benj. Kidd určitěji pojímá tento pochod v lidstvu asi v tomto smyslu: V lidstvu se objevuje dvojitá tendence: tendence směřující k zachování plemene, rodu, hledíc i k potomkům, a to na úkor okamžitého, osobního prospěchu, vyžadující podřízení zájmu a prospěchu jednotlivce zájmu a prospěchu celku — tendence náboženská — a tendence vzpírající se tomuto podřízení, usilující „já“ uplatniti v ohledu duševním, zjednati mu nezávislost, svobodu, v ohledu hmotném hleděti si v přítomnosti největších výhod, prospěchu — tendence pokroková.

Příště dále.

Kdo jest vzorem pro učitele ?

Podává *Fr. Písmistr*, katecheta v Mor. Budějovicích.

„Vy mne nazýváte pánem a mistrem, a dobře pravíte, neboť jím jsem. Proto jsem se narodil a na svět přišel, abych vydával svědectví pravdě.“ Těmito slovy nazval sebe Spasitel učitelem. A sv. Jan dosvědčuje výrok Jeho slovy: „On byl pravým světlem, které osvěcuje každého člověka, přicházejícího na tento svět.“ A prorok Simeon dí: „Tentof jest světlem k osvětlení pohanů a k slávě lidu israelského.“ I nepřátelé dosvědčovali, že cestě pravdy vyučoval. Zastával pak tento učitelský úřad tři léta a to s horlivostí neobyčejnou, moudrostí obdivuhodnou a výsledky vzácnými, že sami posluchači doznali: „Tento mluví, jako moc mající.“

Spasitel jest všem učitelům vzorem a příkladem hodným následování.

a) Pro dokonalost svého učení, které není původu lidského ale božského. Učení to nejenom že rozum osvěcuje, ale i vůli naši posvěcuje a k dobrému pobádá.

b) Spasitel jest vzorem pro dokonalost života, který vedl na této zemi, dav nám příklad, abychom dle možnosti Ho následovali.

c) Spasitel jest vzorem pro dokonalost cností, jež v úřadě učitelském vždy konal. Vzpomeňme na horlivost Jeho, jakou vyučoval, odpíraje si odpočinku, pokrmu, nápoje; veliká byla láska Jeho k lidem, zvláště dětem, trpělivost k slabým, shovívavost s chybuujícími, nestrannost ke všem a jiné vzácné cnosti, jež vždy projevoval.

d) Spasitel jest vzorem všem učitelům, pro dokonalý způsob vyučování.

On vyučoval názorně. Příroda kolkolem, denní život, dějiny, četné příběhy ze života podávaly Mu vhodnou látku ku znázornění božských nauk. Zrající žito na poli upomíná Jej na duchovní žeň v dni posledním;

strom fíkový pučící a ovoce nasazující na příchod království Božího, ptáci kolkolem poletující upomínají na pomíjitelnost věcí pozemských.

On učil srozumitelně. Jasnost a jednoduchost učení k tomu přispívala, že každý je mohl chápat; než k tomu přičiňoval Spasitel ještě zvláštní umění nauku božskou pro každého přizpůsobiti, každému srdci přístupnou učiniti.

Spasitel vyučoval zajímavě, by vzbudil pozornost a udržel si posluchače. Vždyť jest se nám diviti, jaké pozornosti se těšil u lidí věku rozmanitého. Tři dny vytrvaly zástupy na poušti u Něho, naslouchající slovům Jeho; když kázal ve škole v Nazaratě, obdivovaly se Mu, velebíce blahoslavená slova, která z úst Jeho plynula; když na hoře kázal, nezdržela se jedna žena, by matku Ježíšovu za šťastnou neprohlásila, že porodila takového syna.

Spasitel vyučoval prakticky, maje na zřeteli cíl vznešený, za nimž krácel. Nechtěl, aby věřící jenom nauku božskou znali, rozumem chápali, ale snažil se pohnouti srdce k plnění a zachování vůle Boží. „Ne, kdo mi říká: „Pane, Pane«, vejde do království nebeského.“ — „Kdo má přikázání má a zachovává, ten jest největší v království nebeském.“

Spasitel náš přednášel nauky své živě a případně, že hluboký dojem učinily na posluchače. Užíval příkladů, podobenství, přísloví, krátkých ale pádných, které jako meč pronikaly srdce nepřátel. Památny jsou Jeho rozmluvy i s jednotlivci, jako s Nikodémem. Kázání Jeho zůstanou vždy vzorem. Spasitel ptal se svých posluchačů, zda-li všemu rozuměli, vše pochopili? Povzbuzoval k pozornosti: „Kdo má uši k slyšení, slyš!“ Užíval často metody heuristické, přinutiv takorča posluchače rozmanitými otázkami k určité odpovědi. Tak musel vykladač zákona zodpovídati sám sobě otázku: „Kdo jest můj blížní?“ — Petr, zda-li i Vykupitel povinen platiti daň chrámovou.

Vzorem poučování jest rozmluva Spasitelova s dospělými a dětmi, když, ač velice unavený, přece na dětech dává příklad velkým a mluví památná slova o pohoršování. Jak významna jsou slova: „Nechte maličkých přijíti ke mně, neboť jejich jest království nebeské.“ A jak mocně působiti musela slova Jeho přísná: „Kdo by pohoršil jedno z maličkých těchto, kteří ve mne věří, lépe by mu bylo, aby zavěšen byl kámen mlýnský na hrdlo jeho a on pohřben byl do hlubokosti mořské.“ Zdaž není nám všem učitelům jediným vzorem On — učitel největší, nejdokonalejší! Jak často pozorovati sebe máme, zda-li nás zdobí aspoň stín pokory, kterou se skvěl a zářil On! Jak často uvažovati máme, zda proniká srdce naše láska k těm, jichž duše svěřil nám On! Právě v rozháraných dobách nynějších vrafme se všichni, jak učitelé duchovní, tak světšti k Němu, podejme si ruce, skloňme šíje své před učitelskou stolicí Jeho, odkud dýše k nám láska Jeho a vane líbezný vánek pokory, bez níž nemůže obstáti žádná cnost. Vraťme se k Němu a pak skutkem stanou se slova, jež za heslo zvolil si i náš list: „Kdo Mne následuje, nebloudí ve tmách, praví Pán.“

Tom. Kcmf. I. 1.

* ZPRÁVY. *

Upozornění redakce. V měsíci srpnu „Vychovatelské Listy“ nevyjdou. Za to vydáno bude dvojité číslo 20. července a také 5. září.

Na sněmu moravském podali 27. června dr. Žáček, dr. Stránský a soudruzi za strany české, dr. Fuchs, d'Elvert, Rohrer a soudruzi za stranu německou vhodné návrhy, aby se připravil zákon na uspokojivou úpravu hmotných a právních poměrů stavu učitelského. Návrhy ty jsou: V uvážení, že v zemích sousedních v posledním čase platy učitelů škol obecných a měšťanských tak podstatně se zlepšily, že nyní převyšují platy moravského učitelstva, v uvážení, že není spravedливо, aby moravské učitelstvo hůře postaveno bylo než učitelstvo zemí jiných, činí podepsaní následující návrh: Slavný sněm račíž se usnésti: Zemskému výboru se ukládá, aby zjistil zásady učitelských platů a jich postupu v zemích sousedních pro přiměřenou pak úpravu moravských zákonů, jež se týkají učitelských postupů, disciplinárního řádu a ostatních poměrů, v příštím zasedání určité návrhy učinil. Návrh tento buď školnímu výboru přikázán bez prvního čtení.

Znameníť pomůcka učebná. Známy český ovocnář a spisovatel Ant. Zámečník na Praskači u Hradce Králové v Čechách vydal vlastním nákladem sbírku 50 nejlepších českých jablek ušlechtilých. Druhy ty byly na ovocnářském sjezdě r. 1891 v Praze vybrány a doporučovány ku pěstování v zemích českých. Dílo vydáno v podobě pohledních lístků. Na každém je výtečně barvami zobrazený plod na lupenu se jménem druhu, vedle větvice s květem příznačným a nahoře vhodná průpověď, pořekadlo, národní popěvek a p. Na příklad: Jablko po jídle vyváží žejdlík vína — anebo: Pustá štěpnice, prázdná truhlice a p. Tyto pohledky srovnané v album jsou překrásnou ozdobou domácností a cennou pomůckou pro každou školu, kteráž si ovocných stromů všímá. Přátele ovocnictví, zvláště učitele upozorňují na toto vzácné a laciné dílo snaživého českého ovocnáře. Stojí 50 lístků jenom 4 K. Kadlčák.

Duchovní cvičení pro učitele konají se na posvátném Velehradě od 25. do 29. srpna. Kdo se s námi účastní hodlá, nechť nejpozději týden před započatím cvičení duchovních jméno a příjmení oznámí do Olomouce nejd. k. a. konsistoři. Přičiňme se, aby nás byl na Velehradě počet přiměřený. Tvrdíme o sobě stále: jsme katoličtí učitelé; jsme pro výchovu křesťanskou. Dokažme to činem a potvrďme tvrzení tím, že se účastníme duchovních cvičení pro katolické učitele na Velehradě pořádaných. Kadlčák.

Pozoruhodné rozhodnutí. Dosud nebylo ustáleno mínění, má-li býti žádost o příplatek služební kolkována. Jedni tvrdili, že se podání ono kolkovati nemusí, jiní hájili mínění opačné. Konečně důležitá otázka právoplatně rozhodnuta výnosem moravské zemské školní rady ze dne 30. května 1902 č. 8224, jímž nařízeno, že se žádosti kolkem náležitým opatření musí — když jednotlivý učitel žádost předkládá. Výnos ten však zároveň ustanovuje, že není nutno, aby jednotlivec podával zvláštní žádost, nýbrž že zcela dostačí, když správa školy c. k. okresní školní radě oznámí, že onen učitel nové pětiletí ve službě dokončil. K těmto úředním oznámením, kteréž se arci nekolkují, připojiti dlužno všechny průkazy služební, zejména všechny

dekrety jak o definitivním, tak i zatímním ustanovení, aby nepřetržitá doba služební byla zřejmá. Kdykoliv tedy učitel anebo učitelka dovrší 5 let služby, napíše správa školy asi toto oznámení c. k. okresní školní radě:

C. k. okresní školní radě v N. . . .

Podepsaná správa školy oznamuje, že učitel (učitelka) N. . . . na zdejší škole vyučující dne . . . dovršil první (druhé atd.) pětiletí ve službě školské a tudíž má nároky na první (druhý atd.) služební příplatek pro stáří.

Na důkaz, že jmenovaný od . . . do . . . nepřetržitě na veřejné škole vyučoval, a tudíž nárok jeho na první (druhý atd.) služební příplatek je oprávněný, přikládá správa školy v příloze jeho průkazy služební.

Správa obecné školy v N. . . .

Pečeť.

N. N. správce školy.

Na rubrum se napíše:

C. k. okresní školní radě v N. . . .

Správa školy v N. . . . oznamuje, že učitel (učitelka, nadučitel atd.) N. . . . dne . . . první pětiletí (druhé atd.) ve službě školské dovršil a nabyt tudíž nároku na 1. (2. 3.) služební příplatek pro stáří.

(3 přílohy.)

Někde píší podle způsobu nyní u státních úřadů obvyklého jenom rubrum, jak nahoře uvedeno. V tom příkladě napíše se v levo nahoře číslo podání, v pravo nahoře místo a datum. Dole pak se otiskne pečeť a správce školy podání podepíše. Rozhodnutí zde uvedené má pro nás značný význam finanční a proto se o něm obšírněji zmiňuji. *Kadlčík.*

Astronomická zpráva na měsíc červenec, srpen a září. Merkura pouhým okem pozorovati nelze. Venuše vychází ráno asi 2 hodiny před východem Slunce. Mars přechází ze souhvězdí Býka souhvězdím Bliženců do souhvězdí Raka. Jupiter dlí v souhvězdí Kozerožce, dne 5. srpna je v opozici se Sluncem. Saturn dlí mezi souhvězdím Střelce a Kozorožce a vychází asi o hodinu dříve než Jupiter. Z asteroid i pouhým okem lze pozorovati Vestu. Je v souhvězdí Střelce.

Prodá se 9 úplně neporušených vázaných svazků Ottova naučného slovníku za 100 korun. Dotazy račte adresovati redakci tohoto časopisu.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

(Všechny zde oznámené spisy doporučujeme intelligentnímu čtenářstvu.)

Duchovní knihovny r. XXII., č. 3. Pohledy do života bohoslovců a kněží. Aforismy, které napsal dr. Fr. H. Novák. Sešit 1. Cena 60 h.

Knihovna našeho lidu. Ročníku VI. č. 1. Alessandro Manzoni: Snoubenci. Historický román ze XVII. století. Přeložil a úvodem opatřil dr. T. Korec. Sešit 2. Cena 1 K 40 h. Obé tiskem a nákladem papežské knihtiskárny benediktinů rajhradských.

Křesťanská škola. Časopis pro šíření ideí náboženských v českém školství. Čís. 13. Vydavatel a redaktor Václav Špaček. Doporučujeme vřele. (Příště dále.)

Učitelstvu, studentstvu a všem přátelům věd přírodních doporučujeme praktickou knihu

Přehledy z věd přírodních.

Tělověda, zoologie, botanika, mineralogie, geologie, chemie a fysika.

K potřebě učitelstva a studujících napsal **Jan Kranich**.

II. přepracované a ilustrované vydání. 1902. ————— Cena 1 K 80 h.

Nákladem knihkupectví **R. PROMBERGRA** v Olomouci.

Doporučujeme následující praktické spisy:

Vymazal Fr. **Německy za 50 hodin.** I. a II. po 1 K 20 h, váz. po 1 K 40 h. — O oblíbě této knihy a její

potřebě svědčí s dostatek, že se objevila záhy potřeba 10. vydání. Jest to praktický návod, jak možno si osvojiti v nejkratší době tolik němčiny, abychom se mohli dorozuměti s rozeným Němcem.

Vymazal Fr. **Praktické rozmluvy české a německé.**

Cena poštou 1 K 30 h, váz. 1 K 80 h. Druhé vydání.

Vymazal Fr. **Německé čtení s výkladem,** hlavně pro začátečníky. Cena 1 K 20 h.

Doporučujeme všem, kdo se chtějí naučiti německé knihy s úplným porozuměním čísti.

Vymazal Fr. **Nejdůležitější české a německé písemnosti**

pro každého. Cena 1 K 20 h.

Vymazal Fr. **Nejpotřebnější písemnosti pro každého.** Cena 1 K 20 h.

Vymazal Fr. **Rusky v desíti úlohách.** Cena 50 h.

Vymazal Fr. **Francouzsky v 40 úlohách.** Cena 1 K.

Vymazal Fr. **Český pravopis pro nestudované.** Druhé vydání. Cena 40 h.

Vymazal Fr. **In 50 Lectionen böhmisch.** Cena 1 K 60 h.

Vymazal Fr. **Mezinárodní řeč Esperanto pro samouky.** Cena 50 h.

K dostání v každém knihkupectví a zejména u nakladatele

Emila Šolce v Telči.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová v Brně, na Petrově č. 1.

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se levně.